

Paul DRUMARU

Transzlandi levelek

Minden kitudódik – mondta Melchias Márquez, az öreg cigány a *Száz év magány*-ban, hasonlított a rescabányai Hargitai apóra, aki magas volt, szurokfekete, csupa ín, szóval nincs mit lacafacázni, kemény és acélrugalmas volt, sólyomarc és sastekintet, harminc centi széles erszényöv, igazi klánfőnök, nem törődött ő semmilyen vajdával, semmilyen sátorral, még ha sokan tartoztak is a fennhatósága alá, szóval Hargitai Melchias, Armageddonom, kedvesem, többnyelvű okoskám, ajvécczárom, üdvözlégem, merre mászkálsz, figyeld ide: morituri te salutant, muri-túrakon a halandók család-mádéval szalutálnak – az uborka tehát a minden, ez az élet fája, az uborkafa, amelyre felkapaszkodnak a képviselők és szenátorok, miután eltekintek tőled, savanyodni, minket, akik fizetjük az aranyjelvényeiket és a merciiket és ezertonnás kiruccanásaikat, ropogásra aprítanak, s a társadalombiztosításba hétszázalékos rabattal vesznek be, az uborkafáról messzire el lehet ám látni, előre a földrajzban és vissza a történelemben, és tudod, hogy mit látnak ők onnan? na találd ki! La vie en rose-t és Európa elrablását? hangosan látnak, és illatosan hallanak, amilyen natomániások és eutisták, úgy értem, a tevékenyebbjé, mert a többi inkább autista, a legkonstruktívabb létező ellenzék, hűha, megint eljárt a szám, jobban teszem, ha összeszorítom a fogamat, és megállok, gyere üljünk le inkább, mint Jónás a Ninivével szembeni híres tökfával, amíg az Úr elküldi azt a férget, hogy kirágya a Demokratikus Illúzió gyökerét, mit tesz Ómindenhatóságod, nem volt elég a hét sovány és ráadásul kerge tehén, a békaesők, a romlott vitaminok, és még csak nem is vagyunk egyiptomiak, ez pedig nem tök-, hanem uborkafa, és nem is ad árnyékot, és Jónások sem vagyunk, hanem csak ülünk a napsütésben és az eső esőben, számoljuk a napokat, mint az a balneológus, és még csak Ninive sem áll már, hisz mi is az az ezer év? etelik az is, mint egy éjszakai ügyelet, nemde? mint egy strázsálás a végeérhetetlen csempészkereskedelemben – mit is csempészek? – hát kakukkfészket! itt, a mindennapjainkban: szélkergetés, Armageddonom, szélkergetés az egész... mit is mondjak, kinek a napjait számláljuk, a mi krokodilkönnyáztatta Bukarestünkét vajon? Isten őrizze! nem, kedvesem, mi nem számláljuk senkinek a napjait, azt mondom tehát, hagyd a galaktikus férget, mert az elutaztat az időben, s ki tudja, hova jutsz, egy Fekete Lyukba, amely elgörbíti a fényt, s onnan aztán hirtelen egy Másik Dimenzióba rángat át, ahogy téged is kiszippolt, de megint butaságokat mondok, ki tudja, mit fognak érteni ebből a lyukból is itt, ahol a lakosság fele a nemi szervével gondolkodik, háromnegyede pedig nem gondolkodik egyáltalán, mit tegyünk? ez van, a lyukak nem kerülhetők meg, bármennyire feketék, nincs Törvény, amit el ne nyelnének, valahogy úgy, ahogy egy varjú nyeli el a karót, amelyre rászállt, hogy utána felaprítva, forgácsként adja vissza, mindnyájunknak a sarkában ott van belefúródva egy-egy ilyen szilánk, az egész emberiség sántikál, Armageddonom, azért találták fel a repülőgépeket és a rakétákat, amiből következnek, hogy a haladás oka mindig valamilyen genetikai hiányosság, mint ahogy politikai hiányosságból szökken számba az is, ami ről fentebb beszéltem, az uborkafa, te kis Sov, te kis Tov, te ma-fia, te globalizált, informatizált szerzet, te Windows, te Linux, te Operációs Rendszer – aki bírja, a csontot rágya, kinek nincs hús, mikroszoft se jut, úgyhogy Armageddon, ez a levél, amelyet 2002 februárjától mind írok neked, nem fog véget érni, erre még hat hónaposan is rájöhetsz, nem ér véget soha ez a levél, vége-ér-he-tet-len, mint az átmenet, csak abban a pillanatban fejeződik be, amikor úgy határozkod én, hogy megszakiótom, azt mondom, farkatlan maradok, ami jobb egy csonkafarkú, de eleven kutya, mint egy olyan, amelyiknek percc van a farkán, de hótt, mint a létező szocializmus farkaja, amely bebűzöstitte a gyermek- és ifjúkoromat mindenféle ideálokkal, te kicsi vagy, nem tudod, te még alig érkezél meg túlnaról, de van fogalmad, az én időmben mit jelentett az Odaát?! igaz, egyesek Kintnek neveztek, de nekem nem tetszett így. – Egyszer voltam én is kint, mondta egy városbelim, Egyetlenegyszer? Hát igen, egyetlenegyszer hagyták jóvá – és hirtelen megjelent előttem a gyulafehérvári udvarunk képe, végében budival, én pedig, aki akkor hat éves voltam, tehát tízszor, tizenkétszer, tizenhatszor nagyobb, mint te most, s látom magam, amint koraérett kéjjel azt mondom: Kimegyeeeeeek, így, meghosszabbítva az e-t, és így, a belső támadásnak kitett nadrágocskám ürügyén, bekapva egy kiskacsát és bedobva az emésztőgödör zümmögő mélyébe, szóval

úgy tekintetem a barátomra, aki egyetlenegyszer volt kint életében, mint a szinte tökéletes önmegtartóztatás hősiére, tehát a Kint helyett szívesebben használtam az Odaátot, mert ez tényleg egy másik helyet jelentett, Imperializmust jelentett, és a Coca-Cola reakciós üdítőt jelentette, meg az ember ember általi kizsákmányolását, tetejébe az osztályharcot, amelyben – ott, Odaát – azok győztek, akik az iskolában több osztályt végeztek, nem úgy, mint nálunk, ahol az osztályharc kérdését megoldották, hány osztálya volt Dejneke? ahány a vonatnak (és volt ám neki, mert akkor a céfeferen a vonatokon három osztály volt, az első osztály nekik, a másodosztály azoknak, akik valamire tartották magukat, a harmadosztály pedig a komor lebujok lakóinak, egy ilyen harmadik osztály fapadján én is ültem, Hunyad felé menet 1956-ban, de ez egy másik történet, a magyarországi forradalomról és a temesvári és kolozsvári diákokról), Odaát tehát, ahonnan te jössz, de meg akarom kérdezni, néhányszor már meg is kérdeztem: vajon az az Odaát nem Ideát, és viszont, az Ideát nem Odaát, végeredményben mindenki a maga odaátjával, és ha már így van, ha mind előző életekből érkezünk erre a világra, akkor te nem csak ilyen két-három hónapos lehetsz, amióta most megszületél, hogy újságolvasó, rádióhallgató és tévéző szülőd ezt a bronzhangzású nevet adja neked, az Utolsó Ítélet trombitája dzsessz zokog egy memphisi lebujban, hanem vannak más életkoraid is, más időkben, lehetsz például Vak Stefi a rescabányai Hargitai nemzetségből, vagy Melchias, a Marqueztól megírt, akinek *Száz év magány* így kezdődik: „Hosszú évekkel később, a kivégzőosztag előtt Aureliano Buendia ezredesnek eszébe jutott az a régi délután, mikor az apja elvitte jégnezőbe”, ez a mondat engem ma is borzongással tölt el, Armageddonom, te hírhedt költő, és tudod, miért? – No, menj ki, pisilj egyet (akár erre a világra, ha akarod), aztán gyere vissza, hogy megmondjam: ...

Hát szia!

Fordította: ÁGOSTON Hugó

PAUL DRUMARU 1938-ban született Gyulafehérváron. Író, műfordító, Bukarestben él. *Transland – poezii mei maghiari* (Transland – az én magyar költőim) (2 kötet), Bukarest, 1999.

ÁGOSTON Hugó

Bukarest mint provincia

Ami gondoltam a lassan folyamra dagadó rovatomban megírandó témák között lapozva, ideje már a halálról írnom. Nem valami eredeti elképzelés, tudom. Az empatikusabb olvasó nyomában rá is kérdezhetne: miért? Muszáj, már megint, nem beteges dolog ez? (Pedig mindeddig még egyszer sem elmélkedtem a halálról ebben a sorozatban, legfeljebb futólag.) És hát minek a kapcsán? Tán csak nem Bukarest kapcsán? Vagy urambocsá! – ami még vérfagyasztóbb – a *Provincia* folyóirat kapcsán, amelynek a 2000-es írásából éppen márciusunk idusán jelent meg észveszejtő gyűjtemény? Az elmúlásról tavasz közepén? Mondhatnám: nem, édeseim, nyugodjatok meg, nem a világunkkal van baj, illetve hát van elég, persze, avval is, például az, hogy az igazán nagy dolgokat tekintve mindig marad minden a régi. De nem a világ elmúlásáról van szó. Személyes okomat, hogy a halálról beszéljek, most még nem árulhatom el. Majd, esetleg, de akkor már úgyis látszani fog, nem kell magyaráznom. De egyébként is, nem „konkrétan” akarok én az enyészetről beszélni. Hanem úgy és akként, ahogy a gyermek teszi – ebben szegődj úti-sőt játszótársammá, olvasó! A gyermeki őszinteségekben és kíváncsiságban, amellyel az elmúlás titkait fűrkészni kell. Mert ahogy Bráncuși mondta: „Amikor már nem vagyunk gyermekek, meghalunk.” És ahogy Cioran mondta: „Félek a haláltól, amely bennem volt. Nem attól félek, amely rám vár, hanem attól, amely éveken át a fiatalság baljós dicsfényével látott el.” S ha szükséges még öngazolás, íme, hogyan foglalja össze Michelangelo, ez a teljes ember, aki egyszerre volt Bráncuși és Cioran, nézeteit erről a dologról: „Ha az ember meg akarja találni önmagát, és ki akarja élni az egyéniségét, nem szabad örömmökre és élvezetekre adnia a fejét, hanem a halálra kell gondolnia. Ez az egyetlen gondolat, amely önismeretre tanít, amely megtanít önmagunkra koncentrálni, anélkül hogy szétszórnánk magunkat...”

Mind Ezek után mindjárt azt is be kell vallanom, hogy Bukarest, a sorsomra lett főváros, mindkettőt kijuttatta nekem: a halál közvet-

len közelségét meg a magam szétszórtatásának hamis fényűzését. Íme, még egy érv a témám mellett: pótolnom kell azt, hogy eddig bünyösen keveset gondoltam a halálra, s szétszórtam magam. Fegyelmetek kell lennem ebben is, mentve a menthetőt, amíg értem nem jön, hogy elvegye, átvegye tőlem a terhetem. Értik, érzik a döbbenetes gondolatot? A halál – mint terápiás eszköz?! Mint az élet igenlésének a módja!? Igen, hisz michelangelói értelemben mindig is az volt a halál: az értelmes lét és az üdv egyetlen forrása! A szenvedés oka nem a halál tudata, amely minden más állattól megkülönbözteti és végül is „isteni lényegűvé” teszi az embert, a szenvedés legnagyobb előidézője az értelmetlen élet.

Sokat szenvedtem Bukarestben. Keveset gondoltam a halállal, rengeteg badarságot elkövettem, szertelen és felelőtlen módon. Lehet-e mentségem, hogy soha senkinek nem ártottam vele, mindig csak magamnak? Most visszatekintve, csodálkoznom kell, hogy egyáltalán megmaradtam, annyira nem volt bennem veszélyérzet. Fűtültem a halálra, és ilyenképpen fűtültem az életre. Túlságosan hamar felismertem, hogy úgysem teljesen az enyém az életem, ki volt sajátítva az „új ember kovácsai” által. (Járta egy vicc: – Miért nem csináltad meg a fogadat? – Ezeknek?) Akkor sem kísértett meg az elmúlás félelme, amikor vadul elütött egy autó – egyszerűen úgy éreztem, a gyermekkoromban ért lórúgás ismétlődött meg sorsszerűen és motorizáltan, mint ócska geg kívülről ismert filmkomédiában (ráadásul ugyanúgy, mint akkor, a vidéki kisvárosban, most is egy cigányasszony karjaiban tértem magamhoz, igaz, a gyermekkor, az vándor cigány volt, a mostani életrepofozóm pedig egy természetes bukaresti virágárusnő). Akkor sem éreztem az ég világán semmiféle halálfélelmet, amikor második gyomorvérzésemet követő műtőem után a harmadik majdnem elvitt (ha otthon ér, nem az utcán, hogy felszedhesse egy taxi, csendesen kifolyt volna belőlem kellemes, gyenge félálomban az élet, könyveimmel körülvetten, halvány mosollyal a számon hagytam volna el, derűs-magányosan, az árnyékvilágot).

Hanem a harmadik alkalom, amely tulajdonképpen időrendben az első volt, elgondolkoztattott. Nem akkor, amikor történt, akkor még a halál lehetősége is csupán a túlélés kacér provokációjaként érzékeltem – hanem most, az esemény huszonötödik évfordulóján. 1977. március negyedikén a földrengést elsősülőt fiammal a karon vacogtam át. Akkor, az alatt az egy perc alatt, a mi lakásunktól nem messze halt meg atyai barátom, kislívával a karjában. Harminchárom éves voltam, ő negyvenöt. Másfél éves volt az én gyermekem, hét éves az övé. Tudom, hogy badarság, hisz nincs semmi logikai összefüggés (lehet, hogy a világban ugyanúgy, ahogy „minden mindennel összefügg”, tulajdonképpen nem függ össze semmi semmivel), de arra gondoltam, miért ő (ők), és miért nem én (mi)? Mivel volt(ak) ő(k) jobb(ak), érettebb(ek) a halálra, azon a pár év különbségen kívül? Kollégámnak az életét értelmetlenné tette a rendszer (történezként azért letett egy-két értékes munkát az asztalra, néha idézik, barátok néha beszélnek róla stb.), a halálának pedig egyetlen értelmét az adta, hogy elkérte a kislívát, ha már az életét nem tudta megmenteni. Ha nem Bukarestben éri őket a földrengés, hanem mondjuk Kolozsváron, kétségtelenül megmaradnak.

Az egészről azt akartam kihozni, hogy az életben, akár a halálban, nem a halál a legnagyobb rossz, hanem az értelmetlenség. Az értelem beteljesedéseért az ember kész szenvedni is. Míg ha az életnek nincs felismert értelme, akkor az ember fűtül az életre. Most az a töprengés, huszonöt évvel az után a gyászos március után, hogy vajon napjainkban van-e értelme az életünknek. Ha árnyalatok nélkül akarok válaszolni, azt kell mondanom, hogy igen. Kissé árnyalva: inkább, mint eddig. Több a lehetőség, és több lehet a cél.

Nézem Bukarestet, amelyet előbb-utóbb, ha megérem, szeretettel elhagyok, és nézem az értelmet nyert Provinciát. Talán igaz lehet az élet is, nemcsak a halál.

ÁGOSTON HUGÓ 1944-ben született Medgyesen, Szeben megyében. A kolozsvári *Krónika* és a bukaresti *A Hétfőmunkatárs*. *Bukaresti élet, képek*, Nagyvárad, 2000.

Előfizetés

A *Provincia*ra előfizetni a *Krónika* kézbesítőinél, a *Krónika* képviselőin, postai úton és a szerkesztőségben lehet (3400 Cluj-Napoca/Kolozsvár, Tebei u. 21., tel.: +40-64-420490). Az előfizetési díj 1 hónapra 15 000 lej, 3 hónapra 45 000 lej. Postai előfizetés esetén az előfizetési díjat a következő címre kell elküldeni: **Fundația CRDE – Revista Provincia**, cont nr. 264100078588, Banca ABN AMRO BANK (Románia), Sucursala Cluj (3400 Cluj-Napoca, Calea Dorobanților nr. 70).

Külföldi előfizetés esetében az előfizetési díj 6 USD/3 hónap, amit a következő bankszámlára lehet befizetni: **Fundația CRDE**, cont nr. 264100078588 USD, Banca ABN AMRO BANK (Románia), Sucursala Cluj (3400 Cluj-Napoca, Calea Dorobanților nr. 70, SWIFT KÓD ABNAROBU).

PROVINCIA, magyar nyelvű kiadás

KIADÓ: Etnokulturális Kisebbség Forrásközpontja

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: Ágoston Hugó, Bakó Miklós, Mircza Boari, Al. Cistelean (felelős szerkesztő), Marius Cosmeanu, Caius Dobrescu, Marius Lazăr, Molnár Gusztáv (felelős szerkesztő), Ovidiu Pecican, Traian ˆtef, Szokoly Elek, Daniel Vighi; LAPSZERKESZTŐ: Hadházy Zsuzsa; ADMINISZTRÁCIÓ: Ádám Gábor; MŰVÉSZETI SZERKESZTŐ: Antik Sándor; TÖRDELŐSZERKESZTŐ: Szabó Gyula; KORREKTOR: Benedek Sándor. ISSN: 1582-3954

Cím: 3400 Kolozsvár, Tebei u. 21.; tel.: 064-420-490, fax: 064-420-470; e-mail: provincia@edrc.osf.ro; web: www.provincia.ro

A *Provincia* bármely részének másolásával és a lap terjesztésével kapcsolatban minden jog fenntartva. Tilos a lap elektronikus tárolása, feldolgozása és értékesítése a kiadó írásos hozzájárulása nélkül. Az első évfolyam a *Krónika* (magyar nyelvű kiadás) és a *Ziua de Ardeal* (román nyelvű kiadás) napilapok havi mellékleteként jelent meg.

A folyóirat támogatói:

